

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Задължителен минимум тропи

Алитерация (Alliteratio) – повторение на един и същ начален звук на думи в изречението.

- Veni, vidi, vici (Suet. Iul. 37).
- Гарванът грачи грозно, зловещо... (Хр. Ботев, *Обесването на Васил Левски*).

Анаколут (Anacoluthon) – „непоследователност“ в граматическото конструиране на изречението.

- Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ἐπεὶπερ εἰσὶν ὑμέτεροι εὐεργέται ...πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο (вм. Πρόξενον καὶ Μένωνα . . . πέμψατε δεῦρο) (X. A. 2.5.41).
- Аз имах другар,
добър другар,
но... кашляше лошо (Н. Й. Вапцаров, *Спомен*).

Анадиплосис (Anadiplosis) – „удвояване“; повторение на една или няколко думи (особено от края на едно изречение в началото на следващото).

- Θῆβαι δέ, Θῆβαι, πόλις ἀστυγείτων, μεθ' ἡμέραν μίαν ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἀνήρπασται...(Aeschin. 3, 133).
- Домакиня за дом радей,
Домакиня дома шета –
Тъй полека-лека крета,
Дом докле захубавей.

Дом докле захубавей,
Току виж угасне младост... (П. П. Славейков, *Коледари*).

- Senatus haec intellegit, consul videt; hic tamen **vivit**. **Vivit?** Immo vero etiam in senatum venit (Cicero, In Catilinam, 2).

Анафора (Anaphora) – повторение на дума или фраза в началото на последователни изречения.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

- οὔτοι γὰρ πολλοὺς μὲν τῶν πολιτῶν εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν, πολλοὺς δ' ἀδίκως ἀποκτείναντες ἀτάφους ἐποίησαν, πολλοὺς δ' ἐπιτίμους ὄντας ἀτίμους [τῆς πόλεως] κατέστησαν, πολλῶν δὲ θυγατέρας μελλούσας ἐκδίδοσθαι ἐκώλυσαν (Lys. 12, 21).

- **Запей** и ти песен такава,
Запей ми, девойко, на жалост,
Запей как брат брата продава... (Хр. Ботев, *До моето първо либе*).

Анастрофа (Anastrophe) – употреба на една дума от края на изречението в началото на следващото.

- οὐ δήπου Κτησιφῶντα δύναται διώκειν δι' ἐμέ, ἐμὲ δ' εἶπερ ἐξελέγξειν ἐνόμιζεν, αὐτὸν οὐκ ἂν ἐγράψατο (D. 18.13).
- кръв да види Марковата коня,
кръв да види, кеф да стори,
кеф да стори, и да литне... (Крали Марко и Вила Самовила).

Антистрофа (Antistrophe) – повторение на една и съща дума в края на последователни изречения или фрази.

- ὅστις δ' ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ψῆφον αἰτεῖ, ὄρκον αἰτεῖ, νόμον αἰτεῖ, δημοκρατίαν αἰτεῖ (Aeschin. 3.198).

Антитеза (Antithesis) – „противопоставяне“ на идеи чрез употреба на противоположни по смисъл думи и фрази.

- δι' ὧν ἐκ χρηστῶν **φαῦλα** τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονε, διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν πράξεων **ἐκ φαύλων** αὐτὰ **χρηστὰ** γενήσεσθαι; (D. 2.26).
- тук мъдрец замислен, там луда глава,
мрачен узник в Стамбол, генерал в Балкана... (Ив. Вазов, *Раковски*).

Апория (Aporia) – „безизходица“; говорещият изразява страх или съмнение дали да говори.

- ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ (D. 18.129).

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Апосиопеза (Aposiopēsis) – „премълчаване“; форма на елипса, при която под влияние на силна емоция говорещият спира неочаквано.

- Там аз за мило, за драго,
за теб, за баща, за братя –
за него ще се заловя,
пък...каквото сабя покаже (Хр. Ботев, *На прощаване*).
- Βοᾷ διοίγειν κληῖθρα καὶ δηλοῦν τινα
τοῖς πᾶσι Καδμείοισι τὸν πατροκτόνον,
τὸν μητρὸς – αὐδῶν ἀνόσι' οὐδὲ ῥητά μοι,
ὡς ἐκ χθονὸς ῥίψων ἑαυτόν, οὐδ' ἔτι
μενῶν δόμοις ἀραῖος ὡς ἠράσατο (S. OT 1287–1291).

Асиндетон (Asyndēton) – „безсъюзно свързване“ на прости изречения в състава на сложното или на последователни думи и фрази в простото.

- Вълк дири стадо без овчар, ехидна
вертепи дири, бухал дири сянка...(Ст. Михайловски, *Книга за българския народ*).
- τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἄν σου; μὴ γὰρ τῆς πόλεως γε, μηδ' ἐμοῦ (D. 18, 200).

Брахилогия (Brachylogia) – „краткост на изказа“ с пропускане на дума или фраза, която би трябвало да се повтори за яснота.

- Αθηναίους δὲ καὶ πλέον τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἱ ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιούσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηοῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὀρᾶν (sc. δηουμένην) (T. 2,11, 8).
- Non Cinnae, non Sullae longa dominatio (Tac., Ann. I.1).

Евфемизъм (Euphemismus) – „благо говорене“; заместване на обидна или груба фраза с благовидна. Срв. езиковото табу.

εὐφρόνη за νύξ; εὐώνυμος за σκαιός

Елипса – „пропускане“ на дума.

- ἐξ ὀνύχων λέοντα.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Зевгма (Zeugma) – „свързване“; форма на брахилогия, при която две свързани съществителни са употребени с един глагол (или прилагателно), макар че той се употребява само с едното.

- ἴν' οὐτε φωνήν οὐτε του μορφὴν βροτῶν
ὄψει, σταθευτὸς δ' ἡλίου φοίβη φλογί (A. Pr. 21–22).

Исоколон (Isocolon) – „с равен брой елементи“; две или повече подчинени изречения (κῶλα) съдържат еднакъв брой срички.

- τοῦ μὲν ἐπίπονον καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον κατέστησεν, τῆς δὲ περιβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν (I. 10.17).

Катахреза (Catachrēsis) – „злоупотреба“ с дума; дръзка метафора.

- σὺ δ' ὡς τί χηρίζων τήνδε ναυστολεῖς χθόνα; (Eur. Med. 682).
- Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis (Propertius I.1.1).
- Стрелям с пушка; В полите на Витоша.

Климакс (Climax) – „стълба“; подредба на думи и фрази с нарастваща сила. Често последната дума на фраза в градацията става първа в следващата фраза.

- Nonne hunc in vincula duci, non ad mortem rapi, non summo supplicio mactari imperabis? (Cicero, In Catilinam, 18).
- οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ, οὐδ' ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ, οὐδ' ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους (D. 18.179).
- Стъпчи го! Прегази го! Убий го! (Й. Йовков, *Мечта*).

Constructio ἀπὸ κοινοῦ – атрибутивен генитив, общ за две имена, се поставя при второто.

- φράζων ἄλωσιν Ἰλίου τ' ἀνάστασιν (A. Ag. 587).

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Литота (Litotes) – „простота“; емфатично подценяване, така че да се изрази потвърждение чрез отрицание на противоположното.

- Не е безизвестен писател.
- ταύταις δὴ φάμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα (Pl. Cr. 52).

Метонимия (Metonymia) – „смяна на имената“; заместване на една дума с друга, с която е свързана.

- ἐν Βοιωτοῖς – в Беотия; ἵππος – кавалерия, ἰχθύες – рибен пазар.

Ономатопеия (Onomatopoeia) – „звукотражение“; използване на думи със звуков състав, наподобяващ звуци в действителността.

- βομβῶ бръмча, κοᾶξ квак, κόκκυξ кукувица, κράζω крещя, τιτίζω писукам, πιπίζω чуруликам.
- At tuba terribili sonitu **taratantara** dixit (Enn. Ann. Frg.18).
- Трак-чук, жан-жан, трака-чука – наковалнята възглася (П. К. Яворов, *Калиона*).

Оксиморон (Oxymoron) – „остроумно глупаво“; паратактично свързване на думи, противоположни по смисъл.

- νόμος ἄνομος; μήτηρ ἀμήτωρ;
- festina lente;
- Страшно хубаво.

Парономасия (Paronomasia) – употреба на подобно звучащи думи.

- Горгиева фигура: ἴση γὰρ ἀμαρτία καὶ ἀμαθία μέμφεσθαι τε τὰ ἐπαινετὰ καὶ ἐπαινεῖν τὰ μωμητὰ (Gorg., Hel. 1).
- Hic est **sepulcrum** haud **pulchrum** feminae **pulchrae** (CIL = Corpus Inscriptionum Latinarum, I 1211).

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Плеоназъм (Pleonasmus) – „излишество“; употреба на повече от нужните думи за изразяване на една идея.

- *πάλιν μετὰ ταῦτα ὕστερον; λόγῳ εἰπεῖν;
τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες;* (P. A. 19b).

Полисиндетон (Polysyndeton) – „многосъюзие“; повторение на съюзи в последователни фрази или прости изречения.

- *καὶ τοσοῦτων καὶ ἑτέρων κακῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ πάλαι καὶ νεωστὶ καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων αἰτίου γεγενημένου* (L. 12.78).
- *omnia Mercurio similis, vocemque coloremque
et crinis flavos et membra decora iuventae* (Verg., Aen. 4. 558–559).
- А вѣн – ни шум, ни лай, ни вик човешки (Хр. Смирненски, *В Поволжието*).

Пролепсис (Prolepsis) – „предварително взимане“; антиципация чрез прилагателно или съществително на резултата от действието на глагола, а също и поставяне на относителното изречение пред главното.

- *Vixi et quem dederat cursum fortuna peregi* (Verg. Aen. 4.653).
- *ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ᾧ Κρίτων, σκέμματα ἢ τῶν ῥαδίως ἀποκτεινόντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἄν* (P. Cr. 48c).

Симиле (Simile) – „подобие“; сравнение на едно с друго.

- *οὐδὲ ἄν ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται* (P. Cr. 46c).

Симпложе (Symploke) – „сплитане“; повторение в няколко последователни изречения на първата и на последната дума от предходното.

- *ἐπὶ σαυτὸν καλεῖς, ἐπὶ τοὺς νόμους καλεῖς, ἐπὶ τὴν δημοκρατίαν καλεῖς* (Aes. 3.202).

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Силепсис (Syllepsis) – „съвместно вземане“; форма на зевгма, при която глаголят, употребен с две допълнения, се използва в преносното си и в буквалното си значение.

- **χρήματα** τελοῦντες τούτοις . . . καὶ **χάριτας** (P. Cr. 48c).

Синекдоха (Synekdoche) – „извличане на нещо от друго“; форма на метонимия, при която се използва част за цяло или цяло за част.

- δόρυ – греда за кораб; ἀλώπηξ лисица за лисича кожа; χελώνη – костенурка за коруба на костенурка; πορφύρα – пурпурно мекотело за пурпурна боя; ἐλέφας – слон за слонова кост; μέλισσα – пчела за мед.
- *бащино огнище* за роден дом

Синисис (Synesis) – „constructio ad sensum“; съгласуване на думи по смисъл, а не по граматическа форма.

- Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν (NT, Acta 8, 5).

Хендиадюойн (Hendiadyoin) – „едно чрез две“; употреба на две думи в копулативна връзка за изразяване на едно понятие.

- sic enim statuo, perfecti oratoris **moderatione et sapientia** non solum ipsius dignitatem, sed et privatorum plurimorum et universae rei publicae salutem maxime contineri (Cicero, De oratore, VIII, 34).
- ὁ δὲ σὸς ἐν ἀλὶ κύμασὶ τε λέ-
λοιπε βίωτον,...(E. Hel. 226).

Хиазъм (Chiasmus) – „като буквата χ“; кръстовидно подреждане на две противоположни части на фраза (a b b a).

- Aguntur certissima populi Romani vectigalia et maxima; quibus amissis et **pacis ornamenta** et **subsidia** belli requiretis (Cicero, Pro lege Manilia, 2, 6).

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

- ὄρα δὴ καὶ τῆδε ὅτι ἐπειδὴν ἐν τῷ αὐτῷ ὧσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ **ἀρχεσθαι** ἢ φύσις προσάττει, τῆ δὲ **ἀρχεῖν** καὶ δεσπόζειν... (P. Ph. 80a).

Хипалаге (Hypallage) – „подмяна на епитета“; промяна в съотнасянето на определяемото, при която то не се съгласува по падеж с името, към което се отнася, а с друго.

- νεῖκος **ἀνδρῶν** **ξύναιμον** (S. Ant. 794).
- Exegi monument(um) aere perennius
regalique **situ** **pyramid(um)** altius (Hor., Od. III, 30).

Хипербатон (Hyperbaton) – „прескачане“; емфатично разделяне на две свързани думи чрез поставяне на други думи между тях.

- ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ Ἑλλάς ἀνθρώπου (D. 18.158).
- Speluncam Dido dux et Troianus eandem deveniunt (Verg. Aen. IV, 165).

Хипербола (Hyperbole) – „преувеличаване“; емфатично преувеличаване.

- Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Deinde usque altera mille, deinde centum (Cat. 5).
- Порти да целуна, ще избухне пламък,
Либе отвори ми! Или си от камък? (П. К. Яворов, *Павлета Делия и Павлетица млада*).

Хомойотелеутон (Homoioteleuton) – „еднакво завършване“; еднакво завършване на фрази или прости изречения в рамките на сложното.

- τοὺς ζῶντας αὐ̄ δεσμοῖσι συνδήσας βοῶν
ποίμνας τε πάσας εἰς δόμους κομίζεται,
ὡς ἄνδρας, οὐχ ὡς εὐκερῶν ἄγρῶν ἔχων (S. Ai. 62–65).

Хюстерон-протерон (Hysteron-Proteron) – подредба на елементите на фразата, противоположен на естествената последователност във времето.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-4.3.04-0057

*„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз*

- τροφή καὶ γένεσις (X. M. 3.5.10).
- Sit Scipio clarus ille, cuius consilio atque virtute Hannibal in Africam redire atque Italia decedere coactus est,...(Cicero, In Catilinam, IV, 21).

Използвани източници:

1. **Herbert Weir Smyth. SOME GRAMMATICAL AND RHETORICAL FIGURES**

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0007%3Apart%3D4%3Achapter%3D61>

2. **Речник на литературните термини. София: Наука и изкуство. 1973.**

